

LLENGUATGE I PRÀCTICA MUSICAL

1. Presentació de la matèria.

La matèria de Llenguatge i Pràctica Musical es desenvolupa en el primer curs de batxillerat i constitueix un aprofundiment en la formació musical rebuda per l'alumnat durant l'etapa anterior, en què el llenguatge musical es converteix en l'element vertebrador de la matèria com a instrument de comunicació per a expressar idees, pensaments i emocions de manera responsable i amb esperit crític. La comprensió dels elements estructurals i tècnics de la música afavoreix l'ampliació, desenvolupament i aplicació d'un llenguatge propi, de manera que contribueix a crear discursos musicals que analitzen i valoren la diversitat com a font d'enriquiment personal i cultural. En aquest sentit, l'anàlisi del patrimoni cultural i musical i el seu context social ajuda a valorar de manera respectuosa la diversitat cultural i social, els seus antecedents històrics, la seua evolució i la seua realitat actual, de manera que dota de significat les propostes musicals interpretades per l'alumnat i supera les diferents valoracions que reben els discursos musicals en la gran diversitat de contextos culturals.

La interpretació de propostes musicals vocals, instrumentals i corporals genera processos individuals i col·lectius que permeten adquirir les tècniques i habilitats pròpies del llenguatge musical, així com desenvolupar, amb això, sensibilitats i criteris artístics que són fonts d'enriquiment cultural i social. En l'actualitat, la identificació i comprensió dels codis del llenguatge musical i la terminologia associada requereixen el desenvolupament d'hàbits de lectura i disciplina per a la codificació i descodificació de diferents representacions gràfiques del so, tant en produccions pròpies com en alienes. Això amplia les possibilitats d'accés, de manera responsable i solvent, a recursos i materials diversos a través de mitjans digitals, de manera que fomenta la creativitat, la participació, el treball en equip i la iniciativa personal i col·lectiva.

Aquesta matèria es desenvolupa a partir de cinc competències específiques vinculades a les competències clau. La competència en consciència i expressió cultural (CCEC) és específica de la matèria, i busca desenvolupar l'adquisició de la sensibilitat musical necessària per a acostar-se a propostes musicals i reconèixer-ne els elements estructurals i tècnics. De la mateixa manera, la lectura, interpretació, improvisació i creació de propostes musicals afavoreixen coneixements, habilitats i actituds que desenvolupen un criteri musical propi i un paper actiu en la societat actual.

La competència en comunicació lingüística (CCL) es desenvolupa mobilitzant un conjunt de coneixements, destreses i actituds per a interpretar i valorar críticament la informació per mitjà de missatges gràfics, audiovisuals i multimodals, de manera que afavoreix la interacció entre els llenguatges verbals i musicals, la comunicació eficaç amb altres persones i la reflexió sobre gèneres discursius específics que eviten riscos de manipulació i desinformació.

En relació a la competència plurilingüe (CP), l'anàlisi de propostes musicals vocals de diversos estils, períodes i idiomes desenvolupa estratègies que permeten fer transferències entre llengües per a entendre el missatge i l'estructuració del text en relació amb la música, així com respectar la diversitat lingüística i sociocultural.

La competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM) es desenvolupa en aplicar la perspectiva i el raonament matemàtic en l'anàlisi i interpretació dels elements estructurals de la música. D'altra banda, el disseny, planificació i desenvolupament de projectes artístics interdisciplinaris afavoreix l'observació i l'experimentació basada en el mètode científic, el pensament computacional, la tecnologia i els mètodes d'enginyeria, per a interpretar i transformar el món natural, el context social i l'entorn real.

L'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable dels mitjans digitals per a la creació de representacions gràfiques del so, l'enregistrament i edició de so i imatges, i l'anàlisi i interpretació de propostes musicals, inclouen el desenvolupament de la ciutadania digital, la privacitat, la propietat intel·lectual i la resolució de problemes per mitjà de la competència digital (CD).

L'anàlisi i interpretació de propostes musicals de manera individual afavoreix el desenvolupament de la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), ja que promou l'autoconeixement, el

creixement personal, els processos metacognitius i la gestió del temps i de la informació de manera eficaç. A més, la cooperació amb altres persones ajuda a afrontar la complexitat i a adaptar-se als canvis, de manera que contribueix al benestar físic i emocional en un context integrador de diàleg i suport mutu.

El disseny i implementació de projectes artístics i interdisciplinaris contribueix al desenvolupament de la competència ciutadana (CC), en què l'alumnat exerceix una ciutadania responsable i participa plenament en la vida social i cívica del seu entorn local i global, ja que analitza les relacions entre la música, la cultura i els contextos socials i desenvolupa estils de vida més sostenibles i democràtics.

La competència emprenedora (CE), mitjançant la creació i experimentació de propostes musicals utilitzant la imaginació, la creativitat, el pensament estratègic i la reflexió ètica, crítica i constructiva, desperta disposicions personals i col·lectives per a aprendre, arriscar i afrontar la complexitat i la incertesa. A més, és fonamental col·laborar de manera àgil, motivadora, empàtica i comunicativa amb altres persones per a planificar i desenvolupar projectes de valor social i cultural.

De la mateixa manera, i en relació amb les competències, el llenguatge musical també contribueix a la consecució dels objectius del batxillerat, sobretot en relació al desenvolupament de la sensibilitat artística i literària, així com al criteri estètic com a font de formació i enriquiment cultural. També es relaciona directament amb altres objectius, com el desenvolupament de l'esperit crític; enfortir hàbits de lectura, estudi i disciplina com a mitjà de creixement personal; utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació, o afermar l'esperit emprenedor i actituds com la creativitat, la flexibilitat, la iniciativa personal, el treball en equip, la confiança en un mateix i el sentit crític.

L'enfocament didàctic general de la matèria està vinculat als principis pedagògics que es desprenen de la LOMLOE, i afavoreix diferents aspectes que emanen d'aquesta, com l'aprenentatge dels continguts de manera pràctica i projectual, el treball en equip, l'aplicació de mètodes d'investigació apropiats, la igualtat i la perspectiva de gènere. Els principis pedagògics de la nova llei busquen oferir una educació de qualitat que promoga l'excel·lència i l'equitat en tots els nivells del sistema educatiu. El Llenguatge i la Pràctica Musical ha de contribuir a l'adquisició i desenvolupament de tècniques, habilitats i destreses per a percebre, analitzar, interpretar i crear propostes musicals pròpies i alienes des del respecte a un mateix, a la salut, als hàbits personals i als socials, i ha de fomentar la creativitat per a expressar i comprendre la gran diversitat de llenguatges artístics i musicals, des d'una perspectiva coeducativa, inclusiva i seguint les directrius del Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA).

La matèria de Llenguatge i Pràctica Musical està directament relacionada amb unes altres del Batxillerat d'Arts. Anàlisi Musical se centra en l'aspecte perceptiu per mitjà de la comprensió dels elements que donen sentit a una obra musical, fet que la complementa amb l'aspecte interpretatiu de la matèria de Llenguatge i Pràctica Musical. La relació amb la matèria d'Història de la Música es refereix a l'estudi dels estils i gèneres musicals. De la mateixa manera, la matèria de Cor i Tècnica Vocal s'hi relaciona per la importància del coneixement anatòmic i fisiològic de la veu i de la tècnica d'interpretació vocal. I, finalment, aquesta matèria es relaciona amb les arts escèniques per la interpretació de propostes musicals en espais artístics.

En aquest document es fa llista i es detallen els diferents components que conformen el currículum de la matèria de Llenguatge i Pràctica Musical: competències específiques, sabers bàsics, situacions d'aprenentatge i criteris d'avaluació.

Les competències específiques de la matèria propicien el desenvolupament de les capacitats musicals i personals de l'alumnat mitjançant el coneixement i aplicació del llenguatge musical com a eina indispensable per a entendre la música i afavorir-ne la interpretació.

Els sabers bàsics són el conjunt de continguts que l'alumnat ha d'adquirir per al conjunt de competències de la matèria, i parteixen dels aprenentatges generats en les etapes anteriors, de manera que donen continuïtat i coherència a la proposta. Aquests sabers imprescindibles se centren en procediments d'anàlisi i interpretació a partir de representacions gràfiques i audiovisuals que potencien actituds actives en l'alumnat i que ajuden a assimilar els coneixements de manera vivencial mitjançant la implementació de projectes artístics.

En les situacions d'aprenentatge es presenta un conjunt de principis per a dissenyar situacions que afavoreixen l'aplicació i desenvolupament dels coneixements de la matèria, a partir de la participació activa de l'alumnat tant en activitats d'aula com en situacions reals.

Finalment, els criteris d'avaluació permeten conèixer el grau d'aprenentatge reeixit i el nivell d'acompliment dels sabers bàsics per part de l'alumnat. Cada una de les competències específiques dona lloc a diferents criteris d'avaluació que necessiten els diferents elements de la competència.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica 1

Analitzar de manera autònoma els elements estructurals i tècnics de la música per mitjà de la percepció i la interpretació; valorant la riquesa i la diversitat del patrimoni musical, i desenvolupant el sentit crític i la identitat personal i cultural.

2.1.1. Descripció de la competència

El coneixement dels elements estructurals i tècnics que componen el discurs musical, i la funció que exerceixen dins d'aquest, afavoreix la creació d'esquemes de raonament i comprensió que ajudaran l'alumnat a descobrir, valorar i respectar la diversitat musical que hi ha en el seu entorn local i global. En aquest sentit, els recursos musicals i l'amplitud de camps d'anàlisi que ens ofereixen les manifestacions artístiques dels diferents conjunts de societats i cultures al voltant del món, afavoreixen el reconeixement de semblances i diferències que hi ha entre aquestes, i ajuden a desenvolupar el sentit crític de l'alumnat.

D'aquesta manera, l'anàlisi de la relació entre els elements musicals i tècnics d'una proposta musical i la seua organització ajuden a reconèixer estructures formals que ajuden a comprendre les particularitats de cada estil i del seu context de creació. Això promou el sentit crític i la identitat personal i cultural per a comprendre la gran diversitat i riquesa de propostes musicals que conformen el patrimoni musical de cada context social. En aquest sentit, l'anàlisi dels elements musicals (ritme, melodia, harmonia, timbre, elements texturals, relació amb un text escrit, etc.) permet reconèixer-ne les diferents funcions i característiques dins d'una proposta musical.

Així mateix, percebre i interpretar expressions musicals pròximes a la realitat social de l'alumnat implica potenciar el coneixement de fórmules estructurals bàsiques (melòdiques, rítmiques, harmòniques, etc.) que permeten la comprensió del discurs musical i els diferents elements estructurals i tècnics que hi intervenen. Per mitjà de la música i les seues diferents manifestacions artístiques, es desenvolupen actituds positives cap a persones de diferents cultures, i faciliten la interacció amb el món extern per la capacitat comunicativa que tenen, de manera que afavoreixen la integració social i l'adquisició de nous valors.

L'evolució de l'art i la cultura demana que l'alumnat pugui afrontar reptes futurs per a accedir a diferents fonts i fer visible la gran diversitat de patrimoni artístic, i proporciona estratègies que faciliten la convergència entre diversitat, globalització i multiculturalitat. Aquest patrimoni artístic permet relacionar propostes musicals de cultures i estils occidentals i no occidentals diversos de la música tradicional i del present, i posa l'èmfasi en el patrimoni musical de la Comunitat Valenciana, que integra una rica varietat d'elements estructurals rítmics, melòdics, harmònics o tímbrics.

2.2. Competència específica 2

Distingir les diferents representacions gràfiques del so per mitjà de la sensibilitat auditiva i la capacitat perceptiva, identificant característiques, funcions, elements i valors de qualsevol proposta musical.

2.2.1. Descripció de la competència

El reconeixement auditiu dels diferents paràmetres del so afavoreix la capacitat d'apreciació, de comprensió i de reflexió del discurs musical, de manera que n'afavoreix la posterior representació gràfica i visual de manera creativa i dinàmica. En aquest sentit, mitjançant activitats i exercicis pràctics de percepció i apreciació auditiva, es desenvolupen destreses i habilitats per a identificar i assimilar les característiques, els elements, les funcions i els valors associats a les diferents propostes musicals i expressives.

La combinació del ritme, la melodia, l'harmonia o la textura generen qualitats compositives, intencionalitats discursives, finalitats estètiques i possibilitats expressives que l'alumnat ha de discriminar, percebre, comprendre i interioritzar per a facilitar-ne la representació gràfica posterior, fet que genera processos i contextos de creació sonora i experimentació.

A més, l'anàlisi i interpretació integral, de manera individual o col·lectiva, de representacions gràfiques convencionals i no convencionals ajuden a generar processos de percepció activa i reflexiva d'entorns sonors pròxims a l'alumnat.

Aquesta percepció activa des del punt de vista auditiu i per mitjà de representacions gràfiques és un procés fonamental per a adquirir els coneixements sobre notació i terminologia musical. En aquest sentit, la codificació i descodificació de qualsevol discurs musical ajuda a assimilar els elements i a descobrir les característiques, les funcions i els valors associats d'una proposta musical.

2.3. Competència específica 3

Identificar i crear diferents patrons, fórmules i seqüències musicals dins de la diversitat de gèneres i estils musicals actuals, analitzant les formes bàsiques d'expressió de sentiments i idees.

2.3.1. Descripció de la competència

Les possibilitats musicals al nostre abast presenten estructures multidimensionals que ens proporcionen una gran varietat d'opcions formals i estilístiques que amplien els nostres límits interpretatius i creatius. El coneixement d'aquesta enorme varietat de propostes musicals al nostre abast proporciona propostes musicals significatives del seu temps i context social per a conformar una identitat cultural que agrupa estils i gèneres diversos.

En el segle XXI, vivim amb una excepcional agitació, varietat i oportunitat musical, en què les fórmules i seqüències musicals faculden l'alumnat per a ampliar els diferents usos dels llenguatges musicals i dels codis de representació per a generar nous sentiments i idees artístiques. D'aquesta manera, la música es converteix en un mitjà d'expressió i comunicació en què coexisteixen una multiplicitat d'estils dinàmics que suposen un marc d'aprenentatge de gran potencial.

En aquest sentit, l'assimilació i implementació, individual o col·lectiva, de patrons, fórmules i seqüències musicals en experiències pràctiques ajuda a identificar l'expressió de sentiments i idees i desenvolupa l'autoconfiança, la metacognició, la presa de decisions i la capacitat de col·laboració.

A més, les relacions que s'estableixen entre la música i altres disciplines humanístiques, científiques i socials estableixen vincles per a crear noves formes d'organització estructural de la música que generen patrons, fórmules i seqüències que enriqueixen l'expressió de sentiments.

2.4. Competència específica 4

Interpretar de manera autònoma propostes musicals per mitjà de la veu, els instruments, el cos i els mitjans digitals i tecnològics, utilitzant la improvisació i la creativitat i integrant diversos elements sonors.

2.4.1. Descripció de la competència

La interpretació musical per mitjà de la veu, el cos, els instruments o qualsevol mitjà digital es converteix en una oportunitat per al creixement individual i el desenvolupament cognitiu, emocional i social de cada persona. A més, la interpretació de propostes musicals actuals contribueix a la comprensió i la potenciació de manifestacions expressives, i fomenta l'autonomia i la creativitat de l'alumnat.

A partir dels coneixements tècnics i artístics adquirits en l'aprenentatge del llenguatge musical, així com la disponibilitat de gran varietat de materials, recursos i mitjans digitals i tecnològics, s'afavoreix la integració d'elements sonors durant els processos d'interpretació i improvisació musical, i es genera el reconeixement intrínsec del seu valor expressiu i comunicatiu. En les creacions musicals i artístiques es poden utilitzar eines tecnològiques com la intel·ligència artificial per a aplicar estils, filtres i altres efectes audiovisuals que ja existeixen.

La interpretació musical implica crear propostes musicals per mitjà d'elements com el llenguatge musical o altres llenguatges i mitjans no convencionals, de manera que facilita l'expressió i comunicació. Per

la seua banda, la improvisació requereix processos d'acompanyament guiat que afavorisquen l'experimentació cada vegada més lliure.

Per a aconseguir el control de les emocions i la contribució interpretativa personal a l'execució grupal és necessari desenvolupar la identitat individual i la identitat grupal mitjançant les habilitats i destreses interpretatives i l'aprenentatge dels elements estructurals i tècnics de manera individual i col·lectiva, de manera que s'afavoreix l'empatia i l'assertivitat.

2.5. Competència específica 5

Dissenyar i portar a la pràctica projectes artístics i interdisciplinaris utilitzant els recursos tecnològics disponibles en l'entorn i fomentant la participació i l'experimentació reflexiva i crítica.

2.5.1. Descripció de la competència

La participació de l'alumnat en el disseny i implementació de projectes artísticomusicals es presenta com una oportunitat per a afavorir processos conjunts de reflexió i anàlisi de la realitat i per a posar en pràctica els coneixements, habilitats, destreses i actituds adquirits en la matèria. La representació gràfica de discursos musicals; el processament i l'anàlisi sonora; l'enregistrament, edició i difusió audiovisual, o la producció escènica, permeten treballar de manera conjunta i activa en projectes artístics interdisciplinaris.

La selecció crítica de recursos d'aprenentatge digitals i tecnològics per a planificar i desenvolupar les diferents fases del projecte afavoreix el treball en equip, l'emprenedoria i la presa de decisions per mitjà de processos col·laboratius cap a un producte artístic final. En aquest sentit, és necessari l'ús de programes informàtics per a crear i elaborar nous materials, recursos i produccions artístiques, per al desenvolupament de la competència digital, aplicant els drets de propietat intel·lectual, les llicències d'ús i la protecció de dades. També és important que l'alumnat reconega els riscos dels espais virtuals utilitzats.

En la planificació i disseny dels projectes artístics interdisciplinaris s'estableixen relacions complexes, i es necessita la col·laboració entre els docents de les àrees implicades. Durant el procés, l'alumnat assumeix el protagonisme amb ajuda del professorat, seleccionant els recursos tecnològics que afavoreixen la implementació del projecte segons les necessitats del context sociocultural i les dificultats que hi ha.

Els projectes artístics interdisciplinaris requereixen processos de cooperació entre els diferents agents de la comunitat educativa. Per al seu desenvolupament, serà important la col·laboració de famílies, experts o artistes pròxims que ajuden a integrar diferents recursos tecnològics i elements disponibles en l'entorn, i aprofitar els seus coneixements, destreses i habilitats en favor del bé comú. D'altra banda, en el món globalitzat actual, també és necessari facilitar i desenvolupar les capacitats d'ús i consum responsable dels recursos disponibles que afavorisquen la promoció d'una vida sostenible amb el nostre planeta.

3. Sabers bàsics

Els sabers bàsics de Llenguatge i Pràctica Musical que es mostren a continuació són considerats essencials per a desenvolupar el conjunt de competències de la matèria.

Els sabers bàsics són el conjunt de continguts que l'alumnat ha d'adquirir o consolidar al llarg de l'etapa de batxillerat. Aquests sabers bàsics es presenten agrupats en dos blocs que, al seu torn, es divideixen en subblocs (SB), i aquests, al seu torn, en grups (G), seguint l'estructura de les matèries de la secundària obligatòria. No obstant això, encara que aquests sabers estiguen agrupats, no han d'abordar-se per separat, ja que constitueixen un tot integrat que possibilita diverses articulacions.

El primer bloc, "Percepció i anàlisi", fa referència, en el subbloc "Contextos musicals i culturals", als sabers que es treballaran des del vessant perceptiu i analític dels diferents contextos musicals per mitjà d'obres, estils, intèrprets, patrimoni i gèneres musicals, etc., i en segon lloc, als elements del llenguatge musical en el subbloc "Elements estructurals i tècnics", per mitjà del ritme, la melodia, l'harmonia i els recursos digitals.

El segon bloc, "Interpretació i creació", aborda, en primer lloc, la utilització del llenguatge musical i altres llenguatges per a la improvisació, interpretació i creació, detallats en el subbloc "Expressió individual i col·lectiva", i en segon lloc, la planificació, disseny i implementació de projectes artístics per mitjà de propostes i produccions musicals, detallats en el subbloc "Projectes artístics".

Pel que fa a les competències específiques, totes fan referència al bloc 1, "Percepció i anàlisi", mentre que les competències 2, 4 i 5 estan referides al bloc 2, "Interpretació i creació". Al mateix temps, es produeix una interrelació entre els diferents blocs i subblocs, de manera que es genera una visió holística de la matèria.

3.1. Bloc 1. Percepció i anàlisi.

SB 1.1. Contextos musicals i culturals (CE2, CE3)
G1. Context històric
<ul style="list-style-type: none"> - Música acadèmica occidental i la seua evolució. - Les músiques populars urbanes dels segles XX i XXI. - Música en altres mitjans: teatre, cinema, dansa, publicitat o videojocs.
G2. Funció sociocultural
<ul style="list-style-type: none"> - Diversitat cultural: música ètnica, música tradicional i patrimoni musical. - Funció social de la música. - Funció expressiva de la música.

SB 1.2. Elements estructurals i tècnics (transversal a totes les CE)
G1. El procés d'escolta
<ul style="list-style-type: none"> - Els paràmetres del so. - Estratègies d'escolta o visionat d'obres i fragments musicals. - La pràctica auditiva d'estructures tonals i modals.
G2. Melodia i harmonia
<ul style="list-style-type: none"> - La melodia: característiques i estratègies d'interpretació. - La modalitat en la música pretonal i en el folklore. - Els intervals i les escales musicals: anàlisi, organització i capacitat expressiva. - El fenomen fisicoharmònic, els índexs d'altura, els sistemes d'afinació i el cercle de quintes. - El transport musical i les seues aplicacions a l'aula. - Les principals funcions harmòniques en la tonalitat. - Els acords de tríada, de 7a i de 9a. - Les estructures harmòniques i les cadències. - Els enllaços d'acords, les modulacions i les progressions tonals.
G3. El ritme
<ul style="list-style-type: none"> - Compassos simples, compostos i d'amalgama. - Els ritmes irregulars i lliures. - Les polirítmies i les polimetries. - Grups de valoració rítmica especial. - Elements rítmics en la diversitat de folklores. - La música popular urbana i el ritme.
G4. Estructura i forma
<ul style="list-style-type: none"> - La forma musical: unitats estructurals. - Formes musicals simples i complexes.

G5. Recursos digitals i de les TIC relacionats amb la percepció

- Aplicacions, webs i programes d'edició musical: programari lliure d'edició musical, edició sonora i anàlisi d'enregistraments d'àudio.
- Tècniques i funcionalitats d'edició, creació i anàlisi sonora.

3.2. Bloc 2. Interpretació i creació

SB 2.1. Expressió individual i col·lectiva (CE2, CE4, CE5)

G1. La notació musical

- Les indicacions i els termes relatius a dinàmica, agògica i articulació.
- Les grafies tradicionals.
- Introducció a les notacions de la música contemporània.
- Les tècniques de realització escrita de dictats.

G2. Interpretació i tècnica vocal

- Tècniques d'interpretació per mitjà de la veu, amb acompanyament instrumental o sense: lectura a primera vista, interiorització i memorització d'estructures musicals senzilles tonals i modals.

G3. Interpretació i tècnica instrumental

- Tècniques d'interpretació per mitjà d'instruments: lectura a primera vista, interiorització i memorització d'estructures musicals senzilles tonals i modals.

G4. Habilitats motrius

- El cos com mitjà d'expressió. La percussió corporal.
- Pautes de creació i improvisació de coreografies individuals i grupals.

G5. Creació i improvisació

- Estratègies i tècniques d'improvisació, establides o lliures, sobre esquemes ritmicomelòdics i harmònics.
- Arranjaments musicals: recursos, estratègies didàctiques i context.
- Eines digitals de creació musical per mitjà de la intel·ligència artificial.

SB 2.2. Projectes artístics (CE4, CE5)

G1. Planificació

- Fases i criteris de valoració en projectes musicals i interdisciplinaris.
- Àmbits artístics i professionals que intervenen en els projectes i/o en les seues fases.

G2. Producció artística

- Projectes basats en la veu, els instruments i l'expressió corporal mitjançant l'ús dels elements del llenguatge musical.

G3. Tecnologies per a la producció musical
<ul style="list-style-type: none"> - Recursos digitals i de les TIC i les TAC aplicats a la interpretació, creació i enregistrament. - Llicències d'ús, autoria i protecció de dades.
G4. Actitud
<ul style="list-style-type: none"> - Pautes de comportament en la participació en diferents propostes artístiques. - Pautes d'atenció, percepció i memòria per a la interpretació. - Tècniques d'escolta activa. Solidaritat i respecte. - El control de les emocions en la millora de la interpretació en públic. - Estratègies de supervisió i resolució de conflictes. - Implicació en els projectes col·lectius: valoració de processos i resultats. - Plantejaments ètics i responsables. - Interacció en xarxes socials.

4. Situacions d'aprenentatge

Les situacions d'aprenentatge en la matèria de Llenguatge i Pràctica Musical porten implícits espais i temps en què dur a terme un conjunt d'activitats articulades perquè l'alumnat pugua obtenir uns certs propòsits educatius. Al mateix temps, els docents hauran de dissenyar transposicions didàctiques amb la finalitat de promoure el desenvolupament de les competències, de manera progressiva i seqüenciada, a partir de la consolidació gradual dels sabers proposats. De la mateixa manera, aquestes situacions han d'afavorir, en la mesura que siga possible, el descobriment autònom i actiu, així com contribuir a la seua adaptació al context particular de cada centre educatiu.

L'adquisició de les competències implica establir situacions d'aprenentatge diverses, innovadores i personalitzades en què es combinen diferents tipus d'ensenyament dirigits amb processos cooperatius i per mitjà de metodologies actives. Es tracta de plantejar aprenentatges en forma de reptes, projectes, investigacions o produccions artístiques que faciliten l'aplicació dels coneixements adquirits de manera individual i col·lectiva i que faciliten la transferència de sabers en relació amb altres matèries.

Seguint aquesta línia, s'han de fomentar aprenentatges significatius: promovent la lectura, la cerca i la discriminació d'informació en diferents fonts, l'ús d'eines digitals, el joc i l'expressió artística, la interpretació, la improvisació, la creació musical, l'assistència a concerts, les visites a entitats i associacions culturals, i l'assessorament i la presència d'experts i expertes externes a l'aula, compositors i compositoras, lutiers, tècnics de so o músics, entre altres. Tot això, per a facilitar processos i generar idees a partir de detonants o punts de partida de l'entorn immediat i de la realitat del nostre alumnat que faciliten projectes artístics que incloguen interpretacions i creacions musicals i coreogràfiques, dramatitzacions, *performances* i productes audiovisuals i multidisciplinaris.

D'aquesta manera, les situacions d'aprenentatge relacionen, de manera implícita, el foment de la nostra cultura a partir de la relació amb el context pròxim, i han de garantir la creació de situacions que aproximen l'alumnat al patrimoni cultural més pròxim, a partir del coneixement de manifestacions musicals singulars, intèrprets locals, repertori actual, institucions musicals pròximes, etc.

Per la fisonomia de la nostra matèria, valorarem la introducció d'espais formals i no formals del centre i de l'entorn local per al desenvolupament de les propostes musicals i artístiques i la creació de recursos. De la mateixa manera, l'ampliació de temps afavoreix l'aprenentatge i el diàleg musical de l'alumnat en qualsevol moment per mitjà de l'exposició múltiple a diversos mitjans de comunicació, al maneig d'aplicacions digitals relacionades amb la música i a la creació, visualització i audició de materials i recursos audiovisuals.

En aquest sentit, és fonamental implicar l'alumnat en la conservació del material, equipament i infraestructures escolars de l'aula, a partir de la reflexió de les normes i els valors que subjauen de les seues accions. En aquesta matèria ha de fomentar-se l'ús, maneig i cura de materials i recursos: instruments d'aula, instruments no convencionals, instruments tradicionals o moderns, dispositius electrònics de producció i enregistrament musical i audiovisual, etc. Aquests materials afavoreixen situacions d'aprenentatge pròpies d'una educació del s. XXI.

D'altra banda, seguint el Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA), s'ha d'aconseguir una inclusió efectiva: minimitzant barreres físiques, sensorials, cognitives i culturals que puguen haver-hi quan es duguen a terme les diferents propostes i activitats, tant de materials com d'accés, tenint en compte la diversitat de l'alumnat.

En els processos d'avaluació s'hauran d'utilitzar diferents instruments que afavorisquen l'heteroavaluació, l'autoavaluació i la coavaluació, i s'haurà d'avaluar el procés d'aprenentatge i el producte final. Aquesta diversitat d'instruments d'avaluació (rúbriques, escales d'observació, llistes d'acarament, diaris d'aprenentatge, etc.) ajuda a comprovar el grau d'adquisició dels diferents aprenentatges i fomenta la metacognició per a poder establir els ajustos pertinents durant el procés d'aprenentatge.

En tots els processos d'ensenyament-aprenentatge i projectes artístics es fomenta la tolerància, el respecte, el treball grupal i les aportacions pel bé comú, ja que es promouen les diferents opinions com a font d'enriquiment personal fruit de la diversitat i la igualtat d'oportunitats. Totes les activitats que es desenvolupen han de garantir la convivència i els valors democràtics; han de promocionar la participació activa en el centre i fora d'aquest; han de donar a conèixer el treball d'aula des d'una perspectiva sostenible, i han de contribuir a la consecució dels reptes i desafiaments del segle XXI.

5. Criteris d'avaluació

5.1. Competència específica 1. Criteris d'avaluació

CE1. Analitzar de manera autònoma els elements estructurals i tècnics de la música per mitjà de la percepció i la interpretació, valorant la riquesa i la diversitat del patrimoni musical per a desenvolupar el sentit crític i la identitat cultural pròpia.

- 5.1.1. Identificar els elements estructurals i tècnics de diferents gèneres i estils musicals, relacionant-los entre si, i apreciand la riquesa i diversitat del patrimoni musical.
- 5.1.2. Elaborar judicis crítics a partir de propostes musicals multidisciplinàries, de manera oral i escrita, i descriure'n els trets característics amb actitud oberta i amb la terminologia adequada.
- 5.1.3. Utilitzar la riquesa i la diversitat del patrimoni musical de l'entorn de l'alumnat com a element d'anàlisi i creació de qualsevol proposta musical.

5.2. Competència específica 2. Criteris d'avaluació

CE2. Distingir les diferents representacions gràfiques del so per mitjà de la sensibilitat auditiva i la capacitat perceptiva, identificant característiques, funcions, elements i valors de qualsevol proposta musical.

- 5.2.1. Interpretar i comparar el significat de diferents representacions gràfiques del so.
- 5.2.2. Reconèixer les característiques i els valors d'una proposta musical, amb respecte i sentit crític.
- 5.2.3. Experimentar amb els elements i les representacions gràfiques del so, creant nous models i solucions alternatives multidisciplinàries.

5.3. Competència específica 3. Criteris d'avaluació

CE3. Identificar i crear diferents patrons, fórmules i seqüències musicals dins de la diversitat de gèneres i estils musicals actuals, analitzant les formes bàsiques d'expressió de sentiments i idees.

- 5.3.1. Desconstruir patrons, fórmules i seqüències musicals, analitzant i valorant les estructures i parts, d'acord amb la seua capacitat de manifestar sentiments i idees.

- 5.3.2. Emprar diferents patrons, fórmules i seqüències musicals amb la veu, el cos, els instruments o els mitjans tecnològics, mostrant confiança en les capacitats pròpies i valorant les dels altres.
- 5.3.3. Integrar noves idees, sentiments i emocions en situacions de creació i improvisació de patrons, fórmules i seqüències musicals, a partir de determinats condicionants previs.
- 5.4. Competència específica 4. Criteris d'avaluació

CE4. Interpretar de manera autònoma propostes musicals per mitjà de la veu, els instruments, el cos i els mitjans digitals i tecnològics, utilitzant la improvisació i la creativitat i integrant diversos elements sonors.

- 5.4.1. Executar propostes musicals de manera individual i grupal per mitjà de la veu, els instruments, el cos i els mitjans digitals, i adaptar-les als recursos i materials disponibles de manera sostenible.
- 5.4.2. Produir propostes musicals i integrar elements sonors diversos que potencien l'autonomia, la comunicació, l'empatia i el respecte cap als altres.
- 5.4.3. Experimentar, de manera autònoma, amb les possibilitats expressives i comunicatives de la veu, els instruments, el cos i els mitjans digitals en la creació de propostes musicals.
- 5.5. Competència específica 5. Criteris d'avaluació

Dissenyar i portar a la pràctica projectes artístics i interdisciplinaris utilitzant les eines i recursos tecnològics disponibles en l'entorn i fomentant la participació i l'experimentació reflexiva i crítica.

- 5.5.1. Dissenyar projectes artístics i multidisciplinaris partint de l'anàlisi de realitats i problemes del seu entorn, valorant i argumentant motivacions, possibilitats, objectius, processos i resultats.
- 5.5.2. Estructurar el procés de desenvolupament del projecte artístic, assumint diferents funcions col·laboratives i integrant els coneixements adquirits en diferents disciplines.
- 5.5.3. Generar propostes, solucions i models alternatius mitjançant la reflexió crítica i els recursos tecnològics adaptats a les necessitats del context sociocultural i a les dificultats existents.